

Disseksjonens fantastiske anatomi

//

//]]]]> //]]>

BOKOMTALE: «Nysgjerrigheten min ble først vekket da jeg leste om renessansens såkalte anatomiske teater.» Slik åpner Espen Stueland sin mastodont av en bok *Gjennom kjøttet. Disseksjonen og kroppens kulturhistorie* og vekker samtidig leserens nysgjerrighet fra første setning. Utgivelsen er noe så sjelden som et lærd og formfullendt essay.

Anmeldt av Kjerstin Aukrust – i Prosa 06/09

I *Gjennom kjøttet* er liket plassert i sentrum, slik det ble i de anatomiske teatrene, formet som et øye, med kadaveret som pupill. Stuelands prosjekt er å gjenfortelle den fantastiske historien om hvordan mennesket ble kjent med sin egen kropp gjennom medisinske fremskritt, og på hvilken måte den nye kunnskapen om kroppen til alle tider har infiltrert kunsten. Disseksjonen rommer et rikt reservoar av bilder, og Stueland har funnet frem til svært mange interessante eksempler på hvordan det anatomiske språket adapteres og parafraseres innen visuelle medier og i litteraturen. Ifølge ham har disseksjon og obduksjon et enormt potensial for somatiske metaforer og litterære bilder, og det er disse han ønsker å sette søkelys på.

Hva er en disseksjon?

Gjennom kjøttet slår meg som en gjennomført historisk orientert bok. Alle analyser blir satt inn i en større historisk og kulturell sammenheng; dette gjelder også disseksjonsbegrepet. Hva disseksjonen er og hva disseksjonen har vært, er to forskjellige ting, og Stueland er påpasselig med å vise på hvilken måte disseksjonens betydning har forandret seg. Det var lenge en sammenheng mellom disseksjon og straff, der disseksjonen ofte fungerte som en forlengelse av dødsstraffen, en praksis til skrekk og advarsel. Samtidig ble disseksjonen på 1600-tallet ansett som kilde til lærdom, for eksempel ved universitetene i Padova og Leiden, som disponerte de største anatomiske teatrene. Stueland viser også til det problematiske forholdet mellom Kirken og medisinen: mange så på praksisen som en vanæring av den døde. Kirkens menn reagerte, ikke overraskende, med skepsis da det ble avdekket at kvinner ikke har et ribbein mer enn mannen.

Disseksjonens poetikk

Slik disseksjonen forandrer betydning, vil også kunstens fremstilling av den forandre seg: enhver visuell fremstilling av anatomier reflekterer sin tids medisinske kunnskap og samfunnets syn på kroppen. I sin avgrensning av «forskningsobjektet», opererer Stueland med et utvidet disseksjonsbegrep som ikke bare rommer det oppkuttete liket, men også motiver fra disseksjonssalen, det anatomiske teatret, operasjonsstuene og de kirurgiske redskapene. Måten disse feltene gjør seg gjeldende på i litteraturen og i kunsten, omtaler han som «disseksjonens poetikk», en betegnelse som sikter til verker hvor terminologi som kan knyttes til disseksjon forekommer konsekvent på en måte som viser at forfatteren eller kunstneren er fortrolig med de medisinske eller korporlige bildene.

Stueland utforsker altså forfatteren og kunstneren som «dissektører». Vi begynner med historien om abedissen Klara av Montefalco som på 1300-tallet ble balsamert av sine medsøstre, og ender opp med Gunther von Hagens plastinerte kadavre i utstillingen *Body Worlds*. Stuelands tilnærming er essayistisk, ikke kronologisk: essaysjangerens nysgjerrige tilnærming gir ham frihet til å «snuble fra en epoke og havne et helt annet sted». Han ser på dette som en fruktbar måte å ferdes på, og det viser seg at det er en like fruktbar måte å lese på også. Vi følger Stueland ufortrødent fra den ene «dissektøren» til den andre og blir med på en oppdagelsesferd som åpner opp for uante slektskap: Her blir Samuel Becketts poesi en naturlig oppfølger til den britiske sekstenhundredtalls anatomisten William Harveys betraktninger om blodløpet, mens X-files og Edgar Allan Poes noveller danner et like dynamisk tospann.

(...)

[Les hele anmeldelsen i Prosa](#)

Espen Stueland

Gjennom kjøttet. Disseksjonen og kroppens kulturhistorie

784 sider, ill.

[Forlaget Oktober 2009](#)